Роз'яснення щодо строків встановлення та визначення дати, з якої встановлюється інвалідність та/чи відсоток втрати професійної працездатності особам, яким проведено оцінювання повсякденного функціонування

Експертна команда з оцінювання повсякденного функціонування особи (далі — експертна команда) за результатами проведення оцінювання приймає рішення щодо встановлення інвалідності, визначення її групи, строку, причини та часу настання, а також щодо встановлення ступеня втрати професійної працездатності відповідно до Порядку проведення оцінювання повсякденного функціонування особи та Критеріїв встановлення інвалідності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 року № 1338 «Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи» (далі — Порядок № 1338 та Критерії відповідно).

Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2026 року № 1359 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 і від 15 листопада 2024 р. № 1338» передбачено внесення змін до пункту 40 Порядку проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 року № 1338 «Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи» було внесено зміни щодо строків та дат встановлення інвалідності.

1. Строки встановлення інвалідності

Відповідно до пункту 15 Критеріїв інвалідність встановлюється на такі строки:

- **безстроково** — особам, які мають анатомічні дефекти або інші необоротні порушення функцій органів і систем організму, які не піддаються корекції після застосування всіх можливих методів терапії та реабілітації або у зв'язку з прогнозованою безрезультативністю їх застосування, відповідно до частини I додатка до Критеріїв. **Зазначене правило застосовується, зокрема, і в разі первинного встановлення інвалідності**;
- **безстроково** — особам, які проходять **повторне оцінювання та мають інвалідність I групи протягом п'яти років**;
- **на 5 років** — особам, які мають **онкологічні та онкогематологічні** захворювання з несприятливим прогнозом відповідно до частини II додатка до Критеріїв;
- **на 5 років** — особам, які мають **хронічні захворювання з тяжким перебігом** відповідно до частини III додатка до Критеріїв;
- **на 1 рік** — особам, яким уперше встановлюється III група інвалідності;
- **на 2 роки** — особам, яким уперше встановлюється II група інвалідності;
- **на 1–5 років або безстроково** — особам, **яким уперше встановлюється I група** інвалідності, **залежно від результатів оцінювання**;
- **на 1–3 роки або безстроково** — особам, які проходять **повторне оцінювання, залежно від результатів оцінювання** та наявності підстав для безстрокового встановлення інвалідності.

Крім того, відповідно до пункту 50 Порядку № 1338, якщо строк повторного оцінювання настає після досягнення особою **пенсійного віку та** передбачено можливість встановлення інвалідності **без строку повторного оцінювання** також особам, **які досягли пенсійного віку на пільгових умовах** відповідно до *статті 114* Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», інвалідність таким особам встановлюється безстроково.

Особливий порядок встановлення інвалідності особам, які отримали ушкодження здоров'я під час захисту Батьківщини

Відповідно до пункту 13^1 Критеріїв група інвалідності встановлюється безстроково та на ступінь вище, але не вище першої групи, особам, які внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі у визначених законодавством заходах із захисту Батьківщини, отримали ушкодження, які призвели до настання інвалідності внаслідок або в поєднанні **з такими інвалідизуючими хворобами чи порушеннями структур і функцій організму:**

- необоротна втрата всіх або однієї з функцій верхніх та/або нижніх кінцівок (їх частин), а саме функцій руху, підтримки тіла, а також захвату предметів, у тому числі внаслідок ампутації;
- необоротна втрата непарного чи парного органу та/або його частини, що призвела до стійкої повної чи часткової втрати органом його функцій і спричинила обмеження життєдіяльності помірного або вище ступеня внаслідок такої втрати або в поєднанні з іншими хворобами чи порушеннями структур і функцій організму.

Для застосування зазначеного спеціального порядку необхідно встановити сукупність передбачених законодавством умов, зокрема обставини отримання ушкодження, характер порушень структур і функцій організму, їх необоротність та причинно-наслідковий зв'язок із настанням інвалідності.

2. Визначення дати, з якої встановлюється інвалідність та/або ступінь втрати професійної працездатності

Відповідно до пункту 40 Порядку № 1338 дата, з якої встановлюється інвалідність та/або ступінь втрати професійної працездатності, визначається залежно від того, чи є оцінювання первинним або повторним, а також з урахуванням інших обставин, передбачених зазначеним Порядком.

2.1. Первинне встановлення інвалідності та/або ступеня втрати професійної працездатності

У разі первинного встановлення інвалідності та/або ступеня втрати професійної працездатності датою, з якої вони встановлюються, **є одна з таких дат:**

- дата направлення на оцінювання;
- дата заповнення медичного формуляра, що передається відповідно до міжнародних договорів (угод);
- дата видачі направлення до медико-соціальних експертних комісій, що передане експертній команді для проведення оцінювання.

Таким чином, у разі первинного встановлення інвалідності та/або ступеня втрати професійної працездатності визначальною є відповідна дата оформлення документа, на підставі якого особу направлено на оцінювання.

2.2. Повторне оцінювання особи, якій раніше було встановлено інвалідність

У разі проведення оцінювання особи, якій раніше було встановлено інвалідність, у рішенні експертної команди датою, з якої встановлюється інвалідність, **зазначається дата, до якої інвалідність було встановлено** за результатами останньої медичної експертизи, але **не більше ніж за три роки**.

При цьому:

- якщо за результатами повторного оцінювання **група інвалідності залишається незмінною**, датою, з якої встановлюється інвалідність, зазначається **дата, до якої її було встановлено за попереднім рішенням**, з урахуванням обмеження не більше ніж за три роки;
- якщо експертною командою прийнято рішення **про зміну групи інвалідності або невстановлення інвалідності**, датою зміни або невстановлення групи інвалідності вважається **дата прийняття рішення експертною командою**.

Важливо! Якщо рішення про зміну або невстановлення групи інвалідності прийнято після дати, до якої інвалідність була встановлена за результатами останньої медичної експертизи, строк, на який інвалідність було встановлено попереднім рішенням, вважається продовженим до дати прийняття експертною командою рішення про зміну або невстановлення групи інвалідності.

Отже, у такому випадку попередньо встановлена інвалідність вважається продовженою до дати прийняття нового рішення експертною командою.

2.3. Визначення дати, до якої встановлюється інвалідність

Відповідно до пункту 40 Порядку № 1338 **датою, до якої встановлюється** інвалідність, **вважається перше число місяця, наступного за місяцем, у якому повинно бути проведено повторне оцінювання**.

***Наприклад**, якщо повторне оцінювання повинно бути проведено у червні, датою, до якої встановлюється інвалідність, є 1 липня.

2.4. Повторне оцінювання особи, якій раніше було встановлено ступінь втрати професійної працездатності

У разі проведення оцінювання особи, **якій раніше було встановлено ступінь втрати** професійної працездатності, у рішенні експертної команди датою, з якої встановлюється ступінь втрати професійної працездатності, зазначається **дата, до якої було встановлено попередній ступінь** втрати професійної працездатності.

При цьому **в разі прийняття рішення про зміну** раніше встановленого ступеня втрати професійної працездатності датою його зміни вважається **дата прийняття рішення** експертною командою.

Датою, до якої встановлюється ступінь втрати професійної працездатності, вважається перше число місяця, наступного за місяцем, у якому повинно бути проведено повторне оцінювання.

Потреба особи в соціальних послугах (у разі встановлення такої потреби) визначається строком, на який встановлено ступінь втрати професійної працездатності. Така потреба може бути переглянута за зверненням особи або її законного представника, зокрема у разі істотної зміни стану здоров'я.

3. Особливі випадки визначення дати встановлення інвалідності

3.1. Встановлення інвалідності особі після досягнення нею повноліття, яка до цього мала статус дитини з інвалідністю

У разі проведення оцінювання особи, яку було направлено з метою **встановлення інвалідності після досягнення дитиною з інвалідністю повноліття**, та прийняття рішення про встановлення інвалідності із зазначенням причини інвалідності «інвалідність з дитинства», датою, з якої встановлюється інвалідність, вважається **дата направлення на проведення оцінювання, але не раніше досягнення особою 18-річного віку.**

Якщо оцінювання в такому випадку **пропущено з поважної причини**, датою, з якої встановлюється інвалідність, вважається **дата досягнення особою 18-річного віку**, але лише **за умови, що:**

- з дати досягнення особою 18-річного віку минуло не більше трьох років;
- за цей період особу визнано особою з інвалідністю.

3.2. Зміна причини інвалідності

У разі направлення на оцінювання особи з інвалідністю **з метою зміни причини** інвалідності **датою зміни причини інвалідності є дата направлення на таке оцінювання.**

4. Визначення дати наступного повторного оцінювання

Дата наступного повторного оцінювання відраховується з дати направлення на оцінювання з урахуванням строку, на який встановлено інвалідність.

Таким чином, для визначення дати наступного повторного оцінювання необхідно враховувати дату направлення особи на оцінювання та строк встановленої інвалідності.

5. Продовження тимчасової непрацездатності

Наразі **експертні команди не визначають необхідність продовження тимчасової непрацездатності.**

Водночас незалежно від прийнятого рішення про **встановлення або невстановлення інвалідності лікуючий лікар приймає рішення щодо продовження строку тимчасової непрацездатності, тривалість якого визначається в рамках проведення експертизи з тимчасової непрацездатності,** відповідно до Порядку організації експертизи тимчасової втрати працездатності, затвердженого наказом МОЗ від 9 квітня 2008 р. № 189, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04 липня 2008 р. за № 589/15280.